

**ВОЛУЙКО Олексій Миколайович**  
начальник кафедри правового  
забезпечення та правоохоронної  
діяльності Київського інституту  
Національної гвардії України  
кандидат юридичних наук, доцент

## **ПОНЯТТЯ ВЗАЄМОДІЇ СКЛАДОВИХ СИЛ ОБОРОНИ ТА ЇХ ДІЯЛЬНІСТЬ В СЕКТОРІ ОБОРОНИ**

Поняття взаємодії можна сформулювати як взаємний вплив певних елементів один на одного (через діяльність або бездіяльність), а також використання можливостей один одного для досягнення спільної мети та отримання спільного результату способами та методами, що не забороняються законом.

Мета, яка об'єднує сили оборони України – це «захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки» (стаття 17 Конституції України) [1]. Це є «найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу». Це той наріжний камінь, на якому повинна ґрунтуватись діяльність Збройних сил України під час взаємодії із громадянським суспільством.

Дуже важливо, щоб обидві сторони розуміли в чому ж полягають переваги, позитив, необхідність або користь від їхньої взаємодії.

Для військових структур ефективна взаємодія сприяє: 1) створенню механізму незалежного моніторингу щодо забезпечення військових потреб; 2) підвищенню соціального захисту військовослужбовців; 3) є запобіжником від корупції.

Україна в 1991 році проголосила свою незалежність і створила збройні сили для забезпечення власної воєнної безпеки та оборони, а з прийняттям Конституції у 1996 році заявила, що буде розвиватися як суверенна, незалежна, демократична, соціальна, правова держава. Це передбачає наявність активного та позитивного контакту між всіма державними структурами та громадянами, що уможливорює розвинуте громадянське суспільство.

Актуальним питанням в умовах воєнного часу є взаємодія між різними компонентами Сил оборони нашої держави. Загальна взаємодія представляє собою фундаментальну одиницю аналізу в соціальних науках і описує будь-які добровільні чи мимовільні міжособистісні стосунки між двома або більше особами всередині та/або між групами.

Військова взаємодія при виконанні бойових завдань – це спільні узгоджені за цілями, завданнями, місцем, часом і способами виконання завдань дії військ (сил) для досягнення мети операції (бойових дій, бою). Військова взаємодія – це принцип військового мистецтва і залежно від масштабу воєнних дій і складу

військ (сил), що беруть у ній участь, розрізняють тактичну, оперативну й стратегічну взаємодію. Ціль взаємодії визначається в інтересах тих військ (сил), які діють на головних напрямках і виконують основні завдання, що визначають результат воєнних дій.

Залежно від мети взаємодії й способів її досягнення розрізняють основні форми взаємодії: придання й підтримки. Військова взаємодія у формі придання означає передачу в оперативне підпорядкування військ тому командирові, в інтересах якого забезпечується взаємодія. Військова взаємодія у формі підтримки передбачає виконання завдань у визначених інтересах військами, що лишаються у підпорядкуванні своїх командирів. Для досягнення зазначеної мети, взаємодія повинна бути ефективною, цілеспрямованою, централізованою, гнучкою, безперервною і стійкою.

Залежно від того, з якими військами забезпечується взаємодія, розрізняється внутрішня й зовнішня взаємодія. Внутрішня взаємодія реалізується між частинами з'єднання або підрозділами частини тим командиром, якому вони підпорядковані, у тому числі й тимчасово. Зовнішня взаємодія здійснюється між підрозділами, частинами або з'єднаннями, підпорядкованими різним командирам. У цьому випадку взаємодія між ними з основних питань забезпечується старшим командиром (командуючим), а не з основних питань вони узгоджують порядок спільних дій самі на основі вказівок старшого командира.

Організація взаємодії являє собою практичну діяльність командира (командуючого), штабу й служб за узгодженням зусиль і дій з'єднань, частин і підрозділів при спільному виконанні ними завдань під час бойових дій. Метою організації взаємодії є найбільш повне й ефективно використання бойових можливостей військ, що беруть участь у спільних діях.

У загальному випадку організація взаємодії включає: визначення порядку взаємодії, тобто узгодження дій військ за завданнями, способами, місцем і часу; узгодження заходів щодо забезпечення, підтримки й відновлення взаємодії; планування взаємодії; доведення завдань до взаємодіючих з'єднань, частин, підрозділів і органів управління.

Військова взаємодія організовується на різних етапах і рівнях. Етапи військової взаємодії: планування, підготовка, виконання завдань, аналіз проблемних питань виконання. Існують наступні рівні військової взаємодії:

- стратегічний – на рівні міністерств і відомств України;
- оперативний – на рівні оперативних угруповань військ і бригад;
- тактичний – на рівні батальйонів, рот, взводів, відділень, загонів;
- індивідуальний – на рівні окремого військовослужбовця.

Взаємодія у силах оборони України організовується і координується Радою національної безпеки і оборони України. У відповідності до ст. 107 Конституції України, РНБО України є координаційним органом з питань національної безпеки і оборони при Президентові України. РНБО координує і контролює

діяльність органів виконавчої влади у сфері національної безпеки і оборони. Головою Ради національної безпеки і оборони України є Президент України [1].

Взаємодія охоплює широкий спектр проблем, а саме:

– характер ставлення населення до сил оборони (рівень довіри, ступінь впевненості в їх здатності захистити суспільство і державу);

– наявність демократичного контролю з боку інститутів громадянського суспільства;

– престиж військової служби та професії військовослужбовця;

– моральна готовність населення до захисту своєї Вітчизни і підтримки збройних сил;

– готовність суспільства на матеріальні витрати щодо утримання та забезпечення нормального функціонування армії та ін. [2].

У статті 11 Закону України «Про Збройні Сили України» вказано, що Збройні сили України провадять свою діяльність на засадах:

– вірності конституційному обов'язку та військовій присязі;

– верховенства права, законності та гуманності, поваги до людини, її конституційних прав і свобод;

– гласності, відкритості для демократичного цивільного контролю [3].

Отже, взаємодія між складовими Сил оборони України має стратегічне і загальнонаціональне значення в умовах протистояння збройній агресії РФ проти нашої держави. В свою чергу, форми взаємодії компонентів сил оборони України – це регламентоване правовими нормами зовнішнє вираження сумісної діяльності суб'єктів взаємодії для досягнення поставлених перед ними цілей. Правовий характер форм взаємодії, одним з учасників якої є Збройні Сили України, обумовлюється вимогами ст. 19 Конституції України [1], відповідно до якої останні зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, передбачені Конституцією та законами України. Форми взаємодії складових сил оборони України охоплюють правотворчі, правозастосовні, контрольні форми, а також захист прав і свобод людини і громадянина. Кожній формі кореспондує група методів, які являють собою усталені способи їх реалізації.

### Список використаних джерел:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

2. Тощенко Ж.Т. Взаємодія суспільства і Армії: людський вимір. Політична соціологія. Київ 2014. URL: [https://stud.com.ua/60952/sotsiologiya/politichna\\_sotsiologiya](https://stud.com.ua/60952/sotsiologiya/politichna_sotsiologiya).

3. Про Збройні Сили України: Закон України від 06.12.1991 № 1934-ХІІ / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12#Text>.